

ΕΠΕΙΓΟΥΣΑ

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ
ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ
ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ & ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ
ΓΕΝ. Δ/ΝΣΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ Τ.Α.
& ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ
Δ/ΝΣΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ Τ.Α.
ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ &
ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ**

Ταχ. Δ/ση: Σταδίου 27
Ταχ. Κώδικας: 101 83 - ΑΘΗΝΑ
Πληροφορίες: Κων/νος Ζαφειρίου, Γ.
Στεφανάκης
Τηλέφωνο: 213-1364016, 1364006
e-mail: k.zafeiriou@ypes.gr
g.stefanakis@ypes.gr

Αθήνα 11 Δεκεμβρίου 2020

Αριθμ. Πρωτ.: 87194

ΠΡΟΣ:- τις Αποκεντρωμένες
Διοικήσεις

- τους Δήμους και τις
Περιφέρειες της Χώρας

airetos.gr

Αριθμ. Εγκυκλίου: 487

ΘΕΜΑ: Εφαρμογή των διατάξεων της παρ. 1 του αρ. 160 «Διάρκεια της ισχύος του προϋπολογισμού» του ν.3463/2006 από τους δήμους και της παρ. 10 του αρ. 78 του ν. 4172/2013 από τις περιφέρειες.

I. ΔΗΜΟΙ

Με τις διατάξεις της παρ. 1 του αρ. 160 «Διάρκεια της ισχύος του προϋπολογισμού» του ν. 3463/2006 (Α' 114), όπως ισχύει, ρυθμίζονται ζητήματα που αφορούν την είσπραξη εσόδων και τη διενέργεια και πληρωμή δαπανών από τους δήμους, εάν παρέλθει η 31^η Δεκεμβρίου και δεν διαθέτουν ακόμα εν ισχύ προϋπολογισμό.

Σύμφωνα με τις διατάξεις αυτές, ώσπου να αρχίσει να ισχύει ο νέος προϋπολογισμός και έως το τέλος Μαρτίου του επόμενου οικονομικού έτους, ισχύει ο προϋπολογισμός του έτους που έχει λήξει, κατά παρέκκλιση κάθε άλλης γενικής ή ειδικής διάταξης, για την **είσπραξη κάθε είδους εσόδου** και για τη **διενέργεια και την πληρωμή** μόνον **α)** των υποχρεωτικών δαπανών που αναφέρονται στην παρ. 1 του άρθρου 158¹ του ανωτέρω Κώδικα και **β)** των δαπανών που γίνονται για ειδικούς σκοπούς, βάσει διάταξης νόμου, κατόπιν αποφάσεων χρηματοδότησης από την Κρατική Διοίκηση, καθώς και αυτών που

¹Οι υποχρεωτικές δαπάνες παρατίθενται ως παράρτημα της παρούσας, προς διευκόλυνσή σας.

γίνονται στο πλαίσιο της υλοποίησης εγκεκριμένων έργων ή δράσεων, τα οποία συγχρηματοδοτούνται από πόρους της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Οι ανωτέρω (α) και (β) περιπτώσεις καλύπτουν ένα ευρύτατο φάσμα δαπανών απαραίτητων για την ομαλή λειτουργία των δήμων, κάτι το οποίο είναι ιδιαίτερα χρήσιμο κατά την τρέχουσα συγκυρία όπου, εξαιτίας της πανδημίας του κορωνοϊού Covid-19 και των συνεπειών αυτής στην εύρυθμη λειτουργία των ΟΤΑ, ενδέχεται να παρουσιαστεί αριθμός δήμων που θα υπερβεί τις νόμιμες προθεσμίες ψήφισης του προϋπολογισμού οικονομικού έτους 2021 και δεν θα έχει ολοκληρώσει τις προβλεπόμενες διαδικασίες έως την 31-12-2020.

Για τον λόγο αυτόν, κρίνουμε επιβεβλημένο να σας δώσουμε τις ακόλουθες συμπληρωματικές οδηγίες για τη εφαρμογή των εν λόγω διατάξεων του αρ. 160 του ΚΔΚ:

A) Οδηγίες για την εφαρμογή των διατάξεων της παρ. 1(α)

Ως προς τις υποχρεωτικές δαπάνες του αρ. 158 του ΚΔΚ, όπως σήμερα ισχύει, θα θέλαμε να επιστήσουμε την προσοχή σας στις περιπτώσεις (ιστ) και (ιζ), όπου ορίζεται ότι υποχρεωτικές είναι και οι δαπάνες:

- «που απορρέουν από **συμβάσεις ανάθεσης** εκτέλεσης έργων, εργασιών, προμηθειών, υπηρεσιών και μελετών», καθώς και
- «για την προστασία του περιβάλλοντος **και την πολιτική προστασία**».

Στις δαπάνες για την πολιτική προστασία της ανωτέρω περίπτωσης (ιζ), σαφώς συμπεριλαμβάνονται και οι κάθε είδους δαπάνες των δήμων για την προστασία της δημόσιας υγείας, που ανακύπτουν στο πλαίσιο της αντιμετώπισης των συνεπειών της πανδημίας του κορωνοϊού Covid-19. Στην έννοια δε των δαπανών για την προστασία της δημόσιας υγείας, εμπίπτουν και αυτές για την προστασία της υγείας των εργαζόμενων στους δήμους.

B) Οδηγίες για την εφαρμογή των διατάξεων της παρ. 1(β)

Στην έννοια των δαπανών της παρ. 1(β) σαφώς εμπίπτουν και όσες διενεργούνται:

- κατόπιν επιχορήγησης που δέχονται οι δήμοι, από την Κεντρική Διοίκηση, για την αντιμετώπιση των συνεπειών της πανδημίας του κορωνοϊού Covid-19,
- κατόπιν επιχορήγησης από ειδικά προγράμματα [Πρόγραμμα «Αντώνης Τρίτσης» (παρ. 5 του αρ. 130 του ν. 4635/2019, κua υπ' αριθμ. 22766/09-04-2020) - Πρόγραμμα Φιλόδημος Ι (αρ. 69 του ν. 4509/2017)], που εγγράφεται στον κ.α. εσόδου 1315 του προϋπολογισμού, καθώς και
- κατόπιν της λήψης εσόδου από αναπτυξιακά - επενδυτικά δάνεια από ειδικά προγράμματα [Πρόγραμμα «Αντώνης Τρίτσης» (παρ. 5 του αρ. 130 του ν. 4635/2019, ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄ της κua υπ' αριθμ. 22766/09-04-2020) - Πρόγραμμα Φιλόδημος Ι (αρ. 69 του ν. 4509/2017)], που εγγράφεται στον κ.α. εσόδου 3123 του προϋπολογισμού.

Σημειωτέον ότι ένα μέρος των δαπανών της παρ. 1(β) του αρ. 160 του ΚΔΚ ενδέχεται να αφορά ήδη συμβασιοποιημένα έργα, εργασίες κ.ο.κ., που αποτελούν ούτως ή άλλως υποχρεωτικές δαπάνες των δήμων και για τα οποία σχετική μνεία κάναμε ανωτέρω.

Γ) Λοιπές οδηγίες

α) Για να είναι εκ του νόμου δυνατή η πληρωμή δαπανών δυνάμει των διατάξεων της παρ. 1 του αρ. 160 του ΚΔΚ, θα πρέπει ο κ.α. εξόδου τον οποίο βαρύνει η δαπάνη να υπάρχει στον προϋπολογισμό, καθόσον θεωρείται ότι υφίσταται πλασματικά επικυρωμένος προϋπολογισμός του νέου έτους και η διενέργεια των προβλεπόμενων δαπανών γίνεται σε βάρος των εγγεγραμμένων πιστώσεων των οικείων κ.α. αυτού. Για τον λόγο αυτόν, εάν σε κάποιους από τους κ.α. των συγκεκριμένων δαπανών δεν υπάρχει εγγεγραμμένη πίστωση, θα πρέπει ο δήμος να προβεί σε κατάλληλη **αναμόρφωση, πριν το τέλος του 2020**, ώστε να είναι σε θέση να αναλάβει δαπάνες εις βάρος τους κατά το πρώτο τρίμηνο του 2021, εφόσον κάτι τέτοιο απαιτηθεί.

Τονίζεται ιδιαίτερα ότι μόνη και αναγκαία συνθήκη αποτελεί η ύπαρξη αντίστοιχων εγγεγραμμένων πιστώσεων στους οικείους κ.α. του προϋπολογισμού του οικονομικού έτους που έληξε, χωρίς να εξετάζεται αν αυτές είχαν αναλωθεί εντός του έτους αυτού και εάν υπάρχει υπόλοιπο κατά τη λήξη του. Στον προϋπολογισμό που θα επικυρωθεί, θα πρέπει να αποτυπωθούν όλες οι κινήσεις που έγιναν εν τω μεταξύ.

Επίσης, τόσο στις αποφάσεις ανάληψης υποχρεώσεων, όσο και στα χρηματικά εντάλματα πληρωμής, σκόπιμο είναι να μνημονεύεται ότι αυτά εκδίδονται βάσει των διατάξεων του αρ. 160 του ν. 3463/2006 (ΚΔΚ).

β) Οφειλές προηγούμενων οικονομικών ετών αναλαμβάνονται και ενταλματοποιούνται στον κ.α. όπου υπάρχει ήδη πίστωση – χωρίς να απαιτείται αναμόρφωση του προϋπολογισμού του δήμου και μεταφορά των οφειλών στην κατηγορία 81, καθόσον με τον τελευταίο αυτόν τρόπο συσσωρεύονται αδικαιολόγητα ληξιπρόθεσμες οφειλές.

γ) Τέλος, απαιτείται ιδιαίτερη προσοχή ώστε να μη δεσμεύονται πιστώσεις για δαπάνες για τις οποίες έχει παρέλθει ο χρόνος παραγραφής ή που δεν πληρούν τις προϋποθέσεις νομιμότητας και κανονικότητας.

II. ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ

Ομοίως, εφαρμόζονται κατ' αναλογία από τις περιφέρειες οι διατάξεις της παρ. 10 του αρ. 78 του ν. 4172/2013 (Α' 167), σύμφωνα με τις οποίες, εάν παρέλθει η 31η Δεκεμβρίου και δεν διαθέτουν ακόμα εν ισχύ προϋπολογισμό, μέχρι την έναρξη ισχύος του νέου προϋπολογισμού, και πάντως όχι αργότερα από το τέλος Μαρτίου του επόμενου οικονομικού έτους, ισχύει ο προϋπολογισμός του έτους που έχει λήξει, κατά παρέκκλιση κάθε άλλης γενικής ή ειδικής διάταξης, για την είσπραξη κάθε είδους εσόδου και για τη διενέργεια και την πληρωμή μόνον των υποχρεωτικών δαπανών, που αναφέρονται στην εν λόγω παράγραφο². Επισημαίνουμε τις περιπτώσεις των δαπανών (ιδ), (ιε) και (ιστ), ήτοι αυτές που **απορρέουν από συμβάσεις** ανάθεσης εκτέλεσης έργων, εργασιών, προμηθειών, υπηρεσιών και μελετών, αυτές που αφορούν στην

²Οι υποχρεωτικές δαπάνες παρατίθενται ως παράρτημα της παρούσας, προς διευκόλυνσή σας.

πολιτική προστασία και αυτές που γίνονται για ειδικούς σκοπούς, σύμφωνα με διάταξη νόμου, ύστερα από **αποφάσεις χρηματοδότησης από την κρατική διοίκηση**, καθώς και όσες γίνονται στο πλαίσιο της υλοποίησης εγκεκριμένων έργων ή δράσεων, τα οποία συγχρηματοδοτούνται από πόρους της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Ο ΥΦΥΠΟΥΡΓΟΣ

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΛΙΒΑΝΙΟΣ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΔΙΑΝΟΜΗ:

1. Γραφείο Υφυπουργού
2. Γραφείο Γεν. Γραμματέα Εσωτ. & Οργάνωσης
3. Γεν. Δ/ντη Οικονομικών Τ.Α. & Αναπτ. Πολιτικής
4. Δ/νση Οικονομικών Τ.Α.
5. Δ/νση Ηλ. Διακυβέρνησης
(με την παράκληση να αναρτηθεί στον δικτυακό τόπο του Υπουργείου, στη διαδρομή «Υπουργείο\Αναρτηθέντα έγγραφα\Εγκύκλιοι»)
6. Λοιπές Διευθύνσεις του Υπουργείου

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Υποχρεωτικές δαπάνες δήμων του αρ. 158 του ΚΔΚ, όπως σήμερα ισχύει

- α) Τα έξοδα παράστασης, η αποζημίωση των συμβούλων για τη συμμετοχή τους στις συνεδριάσεις του δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου και της δημορχιακής επιτροπής, καθώς και τα έξοδα κίνησης των προέδρων των τοπικών συμβουλίων.
- β) Οι κάθε είδους αποδοχές του προσωπικού, περιλαμβανομένων και των κατ' αποκοπή εξόδων κίνησης.
- γ) Οι παροχές σε είδος για την προστασία των εργαζομένων.
- δ) Η γραφική ύλη, τα έντυπα και τα βιβλία των υπηρεσιών, κάθε είδους καύσιμο και ελαιολιπαντικό, τα ανταλλακτικά και η συντήρηση των μηχανημάτων και των οχημάτων, η κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας, φυσικού αερίου και ύδρευσης, καθώς και τα τέλη ταχυδρομικών και τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών.
- ε) Τα μισθώματα των ακινήτων που χρησιμοποιούνται για τις δημοτικές ή κοινοτικές υπηρεσίες.
- στ) Τα έξοδα βεβαίωσης και είσπραξης.
- ζ) Τα τοκοχρεολύσια των δανείων.
- η) Τα έξοδα υποχρεωτικής από το νόμο ασφάλισης των οχημάτων και των τελών κυκλοφορίας και διοδίων.
- θ) Οι ετήσιες εισφορές υπέρ των συνδέσμων δήμων και κοινοτήτων.
- ι) Οι δαπάνες υλοποίησης των συμβάσεων διαδημοτικής συνεργασίας και των προγραμματικών συμβάσεων.
- ια) Οι επιχορηγήσεις των ιδρυμάτων και νομικών προσώπων που ιδρύει κάθε δήμος ή κοινότητα, ως προς το ποσό που αναγράφεται στην οικεία συστατική πράξη.
- ιβ) Οι δαπάνες για την εκτέλεση των τελεσίδικων δικαστικών αποφάσεων και για την εξόφληση των εκκαθαρισμένων, σύμφωνα με το διατακτικό τους, οφειλών.
- ιγ) Οι εισφορές που επιβάλλονται με ειδικούς νόμους.
- ιδ) Τα ποσά για την καταβολή των προνοιακών επιδομάτων και η προμήθεια υλικών και τροφίμων για την άσκηση της αρμοδιότητας κοινωνικής προστασίας και αλληλεγγύης.
- ιε) Οι δαπάνες που προκύπτουν από την εκτέλεση των διετών προγραμμάτων δράσης των κοινωφελών επιχειρήσεων.
- ιστ) Οι δαπάνες που απορρέουν από συμβάσεις ανάθεσης εκτέλεσης έργων, εργασιών, προμηθειών, υπηρεσιών και μελετών.
- ιζ) Τα υλικά και το κόστος επισκευής βλαβών στο οδικό δίκτυο και στο δίκτυο ύδρευσης, αποχέτευσης, άρδευσης και ηλεκτροφωτισμού, η επισκευή του εξοπλισμού των σχολείων, των παιδικών σταθμών και των παιδικών χαρών και η εν γένει συντήρηση αυτών, καθώς και οι δαπάνες για την προστασία του περιβάλλοντος και την πολιτική προστασία.

**Υποχρεωτικές δαπάνες περιφερειών της παρ. 10 του αρ. 78 του ν.
4172/2013**

α) Οι αντιμισθίες, η αποζημίωση των αιρετών για τη συμμετοχή τους στις συνεδριάσεις του περιφερειακού συμβουλίου, της εκτελεστικής επιτροπής, της οικονομικής επιτροπής και των λοιπών διοικητικών επιτροπών, καθώς και οι δαπάνες μετακίνησης και διαμονής τους για εκτέλεση υπηρεσίας.

β) Οι κάθε είδους αποδοχές του προσωπικού, περιλαμβανομένων των κατ' αποκοπή εξόδων κίνησης, της αποζημίωσης για την υπερωριακή απασχόληση, καθώς και εκείνων που απορρέουν από την εκτέλεση των συμβάσεων έργου, όπως επίσης και οι βαρύνουσες την περιφέρεια αντίστοιχες ασφαλιστικές εισφορές.

γ) Οι παροχές σε είδος για την προστασία των εργαζομένων.

δ) Η γραφική ύλη, τα έντυπα και τα βιβλία των υπηρεσιών, κάθε είδους καύσιμο και ελαιολιπαντικό, τα ανταλλακτικά και η συντήρηση των μηχανημάτων και των οχημάτων, η κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας, φυσικού αερίου και ύδρευσης, καθώς και τα τέλη ταχυδρομικών και τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών.

ε) Τα μισθώματα των ακινήτων που χρησιμοποιούνται για τις υπηρεσίες της περιφέρειας.

στ) Τα έξοδα βεβαίωσης και είσπραξης.

ζ) Τα τοκοχρεολύσια των δανείων.

η) Τα έξοδα υποχρεωτικής από το νόμο ασφάλισης των οχημάτων και των τελών κυκλοφορίας και διοδίων.

θ) Οι δαπάνες υλοποίησης των προγραμματικών συμβάσεων.

ι) Οι επιχορηγήσεις των ιδρυμάτων και νομικών προσώπων που ιδρύει κάθε περιφέρεια, ως προς το ποσό που αναγράφεται στην οικεία συστατική πράξη.

ια) Οι δαπάνες για την εκτέλεση των τελεσίδικων δικαστικών αποφάσεων και για την εξόφληση των εκκαθαρισμένων, σύμφωνα με το διατακτικό τους, οφειλών.

ιβ) Οι εισφορές που επιβάλλονται με ειδικούς νόμους.

ιγ) Τα ποσά για την καταβολή του επιδόματος ανάδοχης οικογένειας και του διατροφικού επιδόματος, καθώς και τα ποσά για την προμήθεια υλικών και τροφίμων για την άσκηση της αρμοδιότητας κοινωνικής προστασίας και αλληλεγγύης.

ιδ) Οι δαπάνες που απορρέουν από συμβάσεις ανάθεσης εκτέλεσης έργων, εργασιών, προμηθειών, υπηρεσιών και μελετών.

ιε) Τα υλικά και το κόστος επισκευής βλαβών στο οδικό δίκτυο αρμοδιότητας των περιφερειών, καθώς και οι δαπάνες για την προστασία του περιβάλλοντος και την πολιτική προστασία.

ιστ) Οι δαπάνες που γίνονται για ειδικούς σκοπούς, σύμφωνα με διάταξη νόμου, ύστερα από αποφάσεις χρηματοδότησης από την κρατική διοίκηση, καθώς και αυτές που γίνονται στο πλαίσιο της υλοποίησης εγκεκριμένων έργων ή δράσεων, τα οποία συγχρηματοδοτούνται από πόρους της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

ιζ) Τα χορηγούμενα από τις περιφέρειες επιδόματα, διατροφικό και ανάδοχης οικογένειας.